

JEŠTĚ K PŘÍPRAVĚ CVIČENÍ VE ZKRÁCENÉ LHŮTĚ

Ve VM č. 7/1982 jsme rozebrali přípravu vševojskového taktického cvičení ve zkrácené lhůtě. Letos jsme plnili ještě složitější a co do pracnosti a rozsahu zhotovených písemností namáhavější úkol — v omezené lhůtě (čtyř dnů) jsme připravovali dvě varianty vševojskového taktického cvičení svazku. V článku chceme uvést některé zkušenosti z přípravy tohoto cvičení.

Cíl přípravy cvičení ve zkrácené lhůtě byl jasný: za kratší čas vyprodukovat ve vysoké kvalitě se stejným (avšak zpravidla menším) počtem lidí takový rozsah řídicích a pomocných materiálů, aby odpovídal požadavkům na řízení cvičení. V úvodu chceme upozornit, že příprava cvičení ve zkrácené lhůtě je složitým procesem, který představuje řešení důležitých úkolů, při kterých rozhodující úlohu sehrávají časové možnosti.

V současné době se zdokonalování vojenské teorie v oblasti vševojskových a operačních cvičení značně zvyšuje. Aplikace vojenské teorie v operačně taktických situacích na cvičení může plnit své poslání, jestliže správně odráží objektivní zákonitosti války a odhaluje tendence vývoje vojenství. Objektivní znalost procesu bojové činnosti je velmi důležitým předpokladem optimálního přístupu ke zpracovatelské činnosti a osvojení všech metod přípravy cvičení taktického a ope-

račního rozsahu. Příprava cvičení ve zkrácené lhůtě vyžaduje především odpoutat se od navyklých způsobů a přístupů k přípravě cvičení, školských stereotypů, vžitých metodických postupů a neměnných šablon. Jde o vědecký přístup k práci, který přináší v podstatě pozitivní rys v jednání zpracovatelů. Nyní, kdy se mění způsoby a formy operace a boje, musíme v myšlení (zejména v procesu příprav cvičení) operovat v pružných a živých pojmech. Jmenovitě v procesu neustálého, intenzivního a rychlého pohybu a četných změn ve stylu práce vyžaduje hledat a uplatňovat ne obvyklé, naučené a zažité, ale neobvyklé, nestandardní, zvláštní a výjimečné metody a přístupy.

Nové náročné úkoly v přípravě cvičení jsme plnili ve stále vysokém tempu, což vyžadovalo vskutku nové formy a metody práce. Ani ty však nebylo možné stanovit pro všechny participující funkcionáře štábu podle nějaké formy. Tak např. při podobném cvičení se osvědčily metodické postupy a usměrňování práce v duchu pracovních zásad, o kterých jsme se zmínili v článku v minulém roce. Nyní bylo třeba tvářet práci více intenzifikovat, protože jsme nikdy nebyli s přípravou cvičení v takové časové tísní (v důsledku pracné přípravy dvou variant řídicích materiálů cvičení). Varianty podle volby umožňovaly průběh (nezávisle na

sobě) cvičení ve dvou vojenských výcvikových prostorech.

K přípravě jsme neměli žádné vzory z minulých cvičení. Museli jsme najít vlastní přístupy a spoléhat na vlastní schopnosti a dovednosti. Navodem, určujícím náš postup, byla obzvláště praxe řídicích funkcionářů (náčelníků), která byla progresivní silou zpracovatelské činnosti. V průběhu přípravy tohoto cvičení se ukázalo, že rozhodující úlohu sehrává vůdčí osobnost, která má nedílnou rozhodovací pravomoc a je schopna hned (neodkladně) a pružně řešit vznikající problémy. A těch bylo mnohonásobně více, než při přípravě cvičení normální cestou.

Potřeba přípravy cvičení ve zkrácené lhůtě, jejichž kvantita v mnohém přerostla možnosti kvalitní práce, je zrovna tak dilem přístupu v daném okamžiku, jako dilem systému práce, který se odráží v tvůrčím procesu přípravy tohoto typu cvičení. Je to pravděpodobně i jedna z možných příčin menšího zájmu o zpracovatelskou činnost ve štábech, kam se lidé tzv. příliš „nehrnou“.

Příčiny obav ze zodpovědně tvůrčí práce při zpracování cvičení, byť i delšího podílu na přípravě řídicích materiálů, mají různé kořeny a nejsme schopni je zde postihnout. Někdy se říká, že na funkci zpracovatele musí mít operátor „buňky“. Přitom je však známo, že z teoretického hlediska je schopna zvládnout problematiku přípravy řídicích dokumentů ke cvičení většina lidí ve štábech, pokud mají chuť, dostatečnou plíci a citlivost překonat různé překážky a je-li splněn základní požadavek životaschopnosti vojenského kolektivu — kvalitní vedení. Zde chceme začínajícím zpracovatelům uvést často používaný, lež pravdivý příklad. Žádnou stavbu nelze s úspěchem začít stavět od vyšších pater, nebo bez kvalitních základů. A stejně to platí i o naší práci zpracovatelů, dvojnásob v podmínkách přípravy cvičení v neobyčejně krátkém čase.

Víme, že první podmínkou a předpokladem úspěchu cvičení a jeho efektivnosti je jeho důkladná, pečlivá a promyšlená příprava. Podíváme-li se na tato cvičení z perspektivních prognostických hledisek, zjistíme, že komplexní pojetí tvorby cvičení ve zkrácené lhůtě v souhrnu (tedy i v jeho finální realizaci) může v budoucnu optimálně zajistit pouze vědecká teorie a vědecké přístupy, které budeme v jejich realizaci uplatňovat. Taková teorie jistě nemusí platit pro každé cvičení, nebo zřejmě nevznikne bez dlouhodobé intenzivní spolupráce známého cyklu: výzkum — příprava cvičení — jejich reali-

zace v nových, změněných podmínkách vedení boje. Zatím je skutečnost taková, že příslušný štáb a v něm úzký kolektiv zpracovatelů musí být schopen tzv. „z jedné vody načisto“ zpracovat cvičení bezchybně téměř v rekordním čase. Přitom v našem případě byla příprava cvičení ztížena vypracováním dvou variant.

Správný přístup k přípravě cvičení předpokládá dodržovat princip jednoty empirického poznání a logického myšlení. To znamená dvě různé úrovně poznání. Empirickým poznáním čerpáme znalosti o jevech, které při cvičení probíhají, logickým myšlením zapracováváme (modelujeme) do cvičení znalosti a podstatné rysy a zákonitosti, kterými se jevy při cvičeních řídí. Předpokládá také správné pochopit vztah objektivního a subjektivního při cvičeních. Naše teorie vojenského umění je založena na materialistických představách o objektivnosti zákonů války a jejich zpětného uplatňování v procesech cvičení. Tyto zákony nikterak nepřeceňujeme, ale učí nás aktivně je využívat v teorii a praxi s důrazem na jejich aplikaci v řídicích a pomocných dokumentech pro řízení cvičení. Na základě tohoto principu se může tvořit rozvíjet a zdokonalovat tvorba cvičení s přihlédnutím k měnícím se podmínkám ozbrojeného zápasu.

Víme, že řešení zámyslu cvičení, který je výchozím základem cvičení a jehož stanovením se upřesňuje cíl cvičení, určuje se jeho organizace, účastníci, výchozí situace a úkoly, jeho etapy průběhu a řízení cvičení, má také množství variant, že je nepostihneme ani počítač, a tak tu správnou může vybrat jen člověk. Cit, um, znalosti, dovednosti a přístup k práci nemůže zatím nahradit počítač, ani jiný strojový mechanismus, ale všeho nositelem je člověk pracovitý, se schopnostmi tvůrčího myšlení. Z toho můžeme vyvodit, že v epoše použití a zavádění nejmodernější techniky ve všech sférách vojensství, zůstane v přípravě cvičení jedním z nenahraditelných zdrojů zdokonalování všestranné připravenosti štábních pracovníků k plnění funkčních povinností.

Uvedli jsme, že cvičení kterékoliv kategorie, připravované na kterémkoli stupni velení pro příslušný výkonný stupeň nemůžeme např. připravovat jednou metodou, které jsme se naučili za určitých okolností, a podřítit jí všechny ostatní realizační schopnosti štábních tvůrčích kolektivů. Podle současných požadavků na přípravu cvičení ve zkrácené lhůtě je třeba v pracovních postupech odbourávat ty prvky práce, které se osvědčily v procesech klasicky připravovaných cvičení.

Můžeme to také odůvodnit tím, že mnohé vyžadují vysokou pracnost, kterou si z hlediska času nemůžeme dovolit, a o jejichž potřebě navíc někdy nejsme plně přesvědčeni.

Vše co mnohostranná, různorodá teorie a praxe vojenství podmiňuje a rozvíjí, měli bychom v procesu přípravy vševojenských i operačních cvičení umět analyzovat, zobecnit a do příslušného projektu cvičení podle odpovídajících představ vtělit. Jde nám přitom o důsledné, ale také umně spojování teorie a praxe. O něm hovořil již V. I. Lenin: „Nastala právě ona historická chvíle, kdy se teorie přeměňuje v praxi, je ožiována praxí, opravována praxí, ověřována praxí...“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 26. Praha 1956, str. 397 až 398). Teorie a praxe je zde prostředkem, ale i východiskem, v němž můžeme vyjasnit stanoviska a řešení problémů přípravy velitelů a štábů v komplexu. Pochopitelně jsou při tom nápomocny mnohé teoretické znalosti vojenského umění, z nichž chceme připomenout znalosti zásad použití vlastních vojsk a nepřítelů, takticko-technických dat a operačních norem a jejich aplikace v nových podmínkách boje a operace. Závěry, které si v teoretické oblasti z toho vytváříme, pak dovedným sklonbením teorie a praxe umně vtělujeme do patřičného modelu cvičení. Přeneseme-li tyto zásady do problematiky cvičení, kde v důsledku jejich kvapné přípravy nemáme čas přemýšlet nad uvedenými aspekty, vidíme, že při nich musíme tato hlediska spojit s vysokou efektivností, kvalitou a intenzifikací. Záleží při tom na sklonbení (stmelení) hospodárnosti v čase a prostoru. K tomu je zaměřena i cílevědomá promyšlenost v pracovních postupech. Záleží koneckonců na tvůrcích a realizátorech, jak vedou všech uvedených faktorů využít, jak se vžijí do daného úkolu a jak jej všestranně zvládnou. Jak jsme již uvedli, každý zpracovatelský úkol zaměřený k tvorbě hlavních dokumentů cvičení má zpravidla velké množství řešení. Ne každý zpracovatel je stejně schopný z tohoto množství vybrat neoptimálnější variantu řešení a ne každý realizátor je schopen ji realizovat. Proto jde o určitý soulad mezi zpracovatelem cvičení a jeho realizátorem. Nehledat za každou cenu cesty a způsoby jak dokázat zpracovateli, že v něčem udělal chybu, či naopak. Je to proces, kde obě složky nejsou soupeři, ale spolupojovníky. Jen jejich cílevědomá a oboustranná spolupráce může předejít neodůvodněným sporům, kterých jsme při cvičeních stále svědky.

I když jsme v přípravě cvičení postavili do „úzkých“, kdy je nedostatek času k dlouhým úvahám, řeší se několik úkolů souběžně, nemůžeme se při nich o pouštět jak po obsahové, tak po formální stránce chyb nebo omylů. O nich se např. zmiňuje ve svých pamětech hrdina Sovětského svazu maršál Ivan Christoforovič Bagramjan v druhé knize vzpomínek „Na cestě k vítězství“ (str. 411), kde nás zaujal tento úryvek: „Dokonce i leckterý vyšší velitel, který sice má zkušenosti, se mnohdy na cvičení na mapách nechává „válčením“ tak unést, že začíná přemísťovat armády na vzdálenosti mnoha set kilometrů, aniž se zamýšlí nad tím, zda je to v praxi možné. V této souvislosti si vzpomínám na příklad... jeden generál se rozhodl ihned přemístit vševojenskou armádu na nový směr. A když už bylo rozhodnutí hotovo — zakreslily štáby tuto armádu na mapu ke stanovené době již do jiného prostoru, protože k tomu stačila pouze červená tužka a minuta času...“ Nejen uvedený citát, ale všechna díla velkých vojevůdců slavné Rudé armády jsou nám zpracovatelům a především mladším (méně zkušeným) příslušníkům armády nenahraditelným studijním pramenem. Čerpáme z nich dobré zkušenosti, učíme se z problémů, které musela Sovětská armáda řešit na cestě socialistické výstavby ozbrojených sil.

V teoretické nadstavbě nám umožňují poznat specifiku války, zvláštnosti jejího odrazu ve vědomí i při bojové činnosti, při rozvíjení vojenské teorie, podmiňují složitost získání objektivně pravdivých poznatků, zejména z období Velké vlastenecké války Sovětského svazu. Tyto zkušenosti dokážeme zhodnotit a při tvorbě cvičení plně uplatnit.

V praxi přípravy cvičení i v jeho průběhu někdy vzniká dojem, že za případný neúspěch cvičení může ten druhý. Zpracovatel za špatný a nezodpovědný přístup a cvičící se cítí být utlačováni požadavky, které musí plnit podle dokumentů připravených k řízení cvičení. Vzniká dojem, že dohromady nikdo za nic nemůže. Zvláště jde-li o podobný případ, který popisuje dříve uvedený citát z knihy „Na cestě k vítězství“.

Současná či budoucí cvičení připravovaná ve zkrácené lhůtě jsou předurčena získanými poznatky. Ty nám mimo jiné ukazují, že čím hlubší změny a zásahy do metodiky naší práce jsou uskutečňovány, tím více je třeba vynakládat úsilí při jejich přípravě. Zde se potvrzuje, že pokračování v navyké praxi je mnohdy lehčí a jednodušší a pro praxi i výhod-

nější, než začínat s něčím netradičním a popř. nevyzkoušeným. Po zvážení všech okolností, možností a různých představ je nutné, aby cvičení, kterému předchází mobilizační část a k tomu příslušná doba nezbytně nutná ke stmelení, bylo organizováno a připravováno všestranně promyšleně. Tak, aby se v něm odrazily všechny nejnovější poznatky vojenské vědy, aby obsah přípravy poukázal na nové způsoby použití zbraní, bojové činnosti vojsk, velení a zabezpečení jejich činnosti. To závisí do značné míry na časových možnostech k jeho přípravě. Efektivnost cvičení, které následuje po zkrácené přípravě řídících dokumentů jako metody k zdo-konalování teorie a praxe vojenského umění, je v mnohém určována jeho úrov-ní. Proto se každé cvičení pečlivě při-pravuje a kvalitní příprava je základem, o který se opírá veškerá činnost v prů-běhu cvičení. Zvýšit úroveň můžeme pro-myšlenou koncepční prací na přípravě cvičení. To se týká zejména stupně vele-

ní, který předpokládá danou problemati-ku procvičit.

Na závěr chceme zdůraznit, že v sou-časných podmínkách je jedním z nejdůle-žitějších ukazatelů dosaženého stupně bo-jové pohotovosti polní příprava velitelů, štábů a vojsk. K tomu jsou zaměřena i pří-slušná opatření všestranné přípravy k úspěšnému řešení bojových úkolů a velení vojskům. Zde nezbytné znalosti a schop-nosti získáváme při plnění funkčních povinností v podmínkách maximálně se blížícím bojovým, v poli, na cvičeních. Cvičení připravovaná ve velmi krátké lhů-tě procvičují i schopnosti štábů, které je připravují, neboť podmínky, za nichž se připravují, se přibližují v některých oka-mžicích těm aspektům, o nichž např. čte-me v pamětech a vzpomínkách účastníků Velké vlastenecké války Sovětského svazu. Tím se upevňuje i stálá bojová pohoto-vost štábů, jejich schopnost operativně ře-šit úkoly v různých podmínkách i situa-cích rychle, včas a přesně.